

Raport z pilotażu jednego z przedmiotów programu studiów, który powstaje w ramach projektu Towards Modern Slavic Studies

Spis treści

Podstawowe informacje	1
Terminy	2
Osoby zaangażowane	2
Miejsce	3
Zrealizowane bloki tematyczne	3
Opis zrealizowanego kursu	4
Innowacja	4
Informacja zwrotna na temat warsztatów	6
Ankiety na początek warsztatów	6
Ankiety na koniec pierwszego dnia warsztatów	8
Ankiety po drugim dniu warsztatów	9
Wnioski	11

Podstawowe informacje

Wykładowcy wszystkich trzech uniwersytetów zaangażowanych w projekcie zgodnie uznali, że najlepszym przedmiotem dla pilotażu jest tłumaczenie pisemne. Przedmiot realizowany jako pilotaż został wybrany po spotkaniu projektowym w listopadzie 2020 r. Szeroko rozumiany przekład pisemny to wbrew pozorom obszar wymagający współpracy wielu osób, a nie domena indywidualnego tłumacza. Międzynarodowy projekt edukacyjny to świetna okazja do tego, by umiejętność takiej współpracy przećwiczyć w gronie, w którym współpracują ze sobą osoby z różnych państw. Jest to również bardzo dynamicznie rozwijająca się dziedzina, dlatego wymiana doświadczeń, dobrych praktyk oraz aktualizowanie wiedzy na temat najnowszych dostępnych technologii jest tutaj szczególnie istotna. Pilotażowe zajęcia z tłumaczenia okazały

się również dobrym rozwiązaniem na nawiązanie kontaktów międzynarodowych, które mają szansę być wykorzystane w przyszłości, w pracy zawodowej przyszłych absolwentów.

Terminy

Methodological Pilotage Report – O4

Rozpoczęcie rezultatu intelektualnego O4	20.11.2020
Koniec rezultatu intelektualnego O4	31.07.2021
Warsztaty tłumaczenia pisemnego (PL-CZ)	19.03.2021
Warsztaty tłumaczenia pisemnego (PL-CZ)	09.04.2021
Warsztaty tłumaczenia pisemnego (MK-CZ)	22.04.2021

Osoby zaangażowane

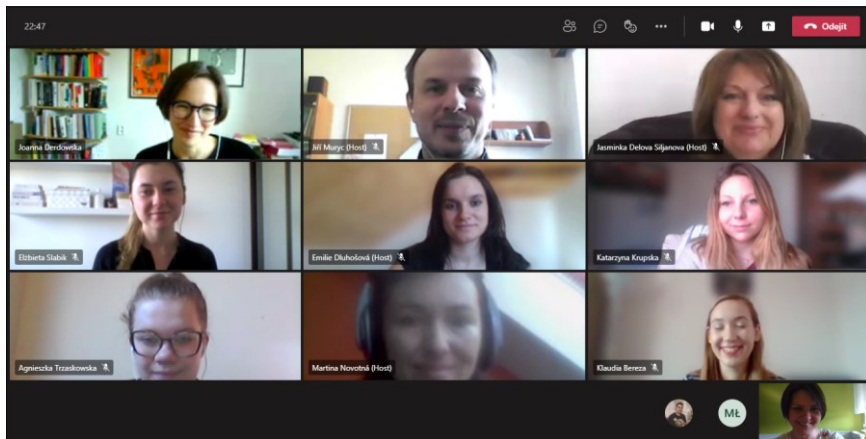
Prowadzący:

1. вонр. проф. д-р Ясминка Делова-Силжанова
2. Joanna Derdowska, PhD
3. dr Małgorzata Kalita
4. Jiří Muryc, PhD

Liczba uczestników: 20

Uczestnicy to studenci z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Uniwersytetu Ostrawskiego w Ostrawie oraz Uniwersytetu św. Cyryla i Metodego w Skopje

Miejsce

platforma MS Teams

Zrealizowane bloki tematyczne

W ramach trzech dni warsztatów zostały zrealizowane następujące bloki tematyczne:

Analiza tłumaczenia w kombinacji językowej MK-CZ oraz CZ-MK

Analiza tłumaczenia w kombinacji językowej CZ-PL oraz PL-CZ

Ekwiwalenty, kolokacje i frazeologia w kombinacji językowej MK-CZ, CZ-MK

Ćwiczenia przekładowe z L2 na L1 skoncentrowane na ekwiwalentach i kolokacjach

Ćwiczenia stylistyczne

Norma edytorska

Narzędzia CAT na przykładzie SDL Trados

Lokalizacja

Tłumaczenie maszynowe

Komentarz tłumaczeń studenckich z L2 na L1

Ćwiczenia przekładowe w międzynarodowych podgrupach z L2 na L1

Ćwiczenia przekładowe w międzynarodowych podgrupach z L1 na L2

Opis zrealizowanego kursu

Wybrane zajęcia tłumaczeniowe zrealizowano w formie kilkogodzinnych warsztatów na platformie MS Teams, w których uczestniczyli studenci ze wszystkich trzech zaangażowanych uniwersytetów. Forma warsztatów pozwala na skoncentrowanie się na danym temacie w krótkim, ale intensywnym czasie. Pozwala również praktycznie przećwiczyć proponowane techniki. Warsztaty odbyły się w trzech edycjach, w różnych kombinacjach językowych:

19.03.2021, godz. 9.00-14.00 (PL-CZ)

09.04.2021, godz. 9.00-14.00 (PL-CZ)

22.04.2021, godz. 9.00-14.00 (MK-CZ)

Godziny zrealizowane podczas warsztatów odpowiadają jednostkom godzinowym zaplanowanym na zajęcia z tłumaczenia pisemnego.

Udział studentów i studentek z różnych krajów i uniwersytetów, a zwłaszcza ćwiczenia w międzynarodowych podgrupach i parach, był dla nich okazją do skonfrontowania wiedzy i do podzielenia się spostrzeżeniami na temat metod i podejścia, które stosowane są w danym ośrodku. Studenci w swoich ankietach wysoko ocenili ten element zajęć.

We wszystkich trzech ośrodkach akademickich prowadzone są zajęcia z tłumaczenia pisemnego. Zajęcia takie odbywają się w cyklu semestralnym, raz na tydzień lub raz na dwa tygodnie. Dotychczasowe zajęcia z tłumaczeń prowadzone są przez jednego prowadzącego (w jednym semestrze) i zazwyczaj koncentrują się na kierunku tłumaczenia z języka obcego na język ojczysty.

Innowacja

Innowacją, jaką zaproponowaliśmy w ramach pilotażu jest:

- Skumulowanie zajęć do bloków – jest to racjonalizatorski zabieg organizacyjny dający szansę na dłuższe wspólne działania i aktywności, umożliwiające pogłębienie tematu przez nawiązujące na siebie serie ćwiczeń;

- Prowadzenie przez 2-4 wykładowców równocześnie – równoległe przekazywanie informacji, odciążenie dla prowadzących;
- Wykładowcy prowadzący warsztaty pochodzą z różnych krajów i posługują się innym językiem jako rodzimym. Korzyścią takiego rozwiązania jest zaangażowanie kompetentnego nauczyciela z przygotowaniem metodycznym, wiedzą o języku i kulturze, wyczulonego na niuanse wciąż rozwijającego się języka ojczystego;
- Uczestnicy warsztatów pochodzą z różnych krajów i posługują się innym językiem jako rodzimym – pozwala to na wprowadzenie ćwiczeń, w których część uczestników zawsze znajduje się w roli specjalisty i ma podstawy do tego, by przekazywać wiedzę peer to peer;
- Zastosowanie metody odwróconej klasy – część materiałów dotycząca wybranych kwestii terminologicznych została przygotowana z wyprzedzeniem w formie nagrania po to, by uczestnicy mogli się z nimi zapoznać jeszcze przed rozpoczęciem zajęć. Dzięki temu po pierwsze zaoszczędzony zostaje czas podczas zajęć, który można wykorzystać na praktyczne ćwiczenia, a po drugie studenci mogą w dowolnej chwili powrócić do materiału;
- Ćwiczenie tłumaczenia w różnej kombinacji językowej (z L2 na L1, z L1 na L2, ale również z L3 na L2 – w przypadku Polaków tłumaczących tekst macedoński na język czeski);
 Ćwiczenia przekładowe w kierunku L2 na L1 należą do podstawowych aktywności na jakichkolwiek zajęciach z przekładu. Niektórzy tłumacze, ale także badacze przekładoznawcy, są nawet zdania, że to jedyny dopuszczalny kierunek w profesjonalnej pracy tłumacza. Ćwiczenia przekładowe z L1 na L2 cieszą się zaś opinią tych trudniejszych i bardziej zaawansowanych ze względu na to, że językiem docelowym nie jest język rodzimy. Takie przekłady stosowane są jednak na co dzień w nauczaniu języków obcych (a jak pokazuje praktyka, także w pracy tłumaczy zawodowych).
 Najbardziej przewrotną aplikacją kierunkowości tłumaczenia podczas warsztatów było tłumaczenie wsteczne (back translation) z L1/L3 na L2. To ćwiczenie zasługuje na bardziej szczegółowe omówienie. Ta aktywność wymagała precyzyjnego przygotowania i wiedzy o tym, jakimi językami posługują się uczestnicy warsztatów. W tym konkretnym przypadku wszyscy studenci władali językiem czeskim jako L2, ich językami rodzimymi były macedoński i polski. Przed warsztatami prowadzący sporządzili własne tłumaczenia krótkiego tekstu literackiego z języka czeskiego na język polski i macedoński. Podczas warsztatów studenci pracowali w międzynarodowych dwuosobowych zespołach. Każdy zespół otrzymał teksty obu tłumaczeń (po polsku i po macedońsku), a zadaniem była próba wspólnego zredagowania tłumaczenia wstecznego (back translation), a więc tekstu w języku czeskim (dla studentów L2) potencjalnie mogącego być tekstem wyjściowym dla obu tłumaczeń. Aktywność ta ma wartość nie tylko dla umiejętności językowych, ale w

znaczący sposób wzmacnia też umiejętności miękkie, przez konieczność komunikacji i negocjacji. Zaletą tego rodzaju ćwiczenia jest to, że ma ono szansę powodzenia nawet w grupach międzynarodowych, w których uczestnicy władają tylko jednym wspólnym językiem.

Informacja zwrotna na temat warsztatów

Ankiety na początek warsztatów

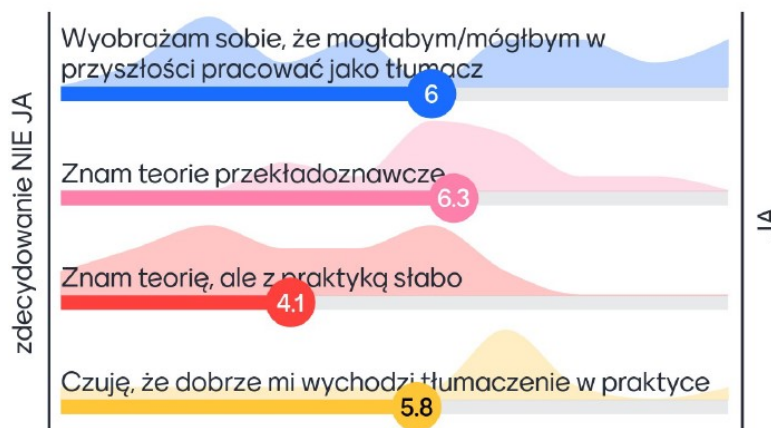
Rozpoczynając pierwszy dzień warsztatów studenci, za pomocą aplikacji Mentimeter, wyrazili swoje zdanie na temat tłumaczenia.

Z zaproponowanych zdań mieli określić w skali od 1 do 10:

- na ile wyobrażają sobie, że mogliby w przyszłości pracować jako tłumacze (średnia odpowiedzi to 6 punktów na 10 możliwych)
- na ile znają teorie przekładoznawcze (tutaj odpowiedzi uzyskały średnią 6,3 punktu)
- na ile znają teorię, przy równoczesnych trudnościach z praktyką (średnia odpowiedź – 4,1 punktu)
- na ile mają poczucie, że dobrze wykonują praktyczne ćwiczenia z tłumaczenia (5,8 punktu)

Kiedy myślę o tłumaczeniu pisemnym...

Mentimeter

Odpowiedzi na skali pokazały poziom grupy i wskazały ewentualne obszary, z którymi można by w przyszłości pracować.

W ankiecie otwierającej warsztaty studenci określili zagadnienia w ramach obszernej dziedziny tłumaczenia, którym chcieliby poświęcić więcej czasu. Z zaproponowanych pozycji utworzyli następującą listę. Na pierwszych trzech miejscach znalazły się:

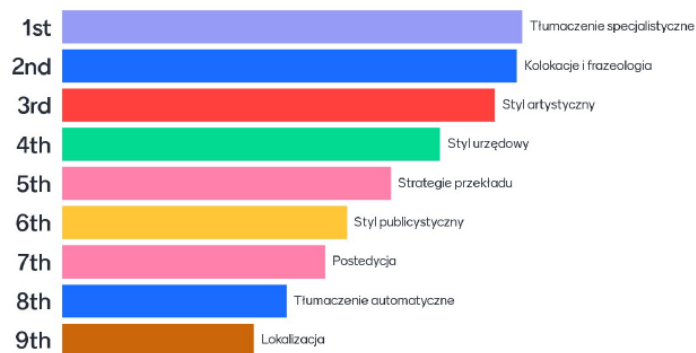
1. tłumaczenie specjalistyczne
2. kolokacje i frazeologizmy
3. styl artystyczny

Te trzy obszary wyraźnie wyróżniały się na tle pozostałych. Na kolejnych pozycjach znalazły się:

4. styl urzędowy
5. strategie przekładu
6. styl publicystyczny
7. postędycja
8. tłumaczenie automatyczne
9. lokalizacja

Ustalenie hierarchii zaproponowanych obszarów daje jasny sygnał, na które zagadnienia brakuje czasu podczas tradycyjnego kursu nauki przekładu.

Z którymi zagadnieniami chciał(a)byś więcej popracować?
Przesuń na górę te, na których zależy ci w pierwszej kolejności

Kolejna informacja, którą prowadzący otrzymali na rozpoczęcie warsztatów, to oczekiwania, z jakimi studenci przyszli na międzynarodowe warsztaty tłumaczeniowe. Tutaj większość odpowiedzi wiązała się z obszarem wiedzy i kompetencji:

- usystematyzowanie wiedzy

- umocnienie kompetencji przekładowych
- praktyczne ćwiczenia
- zdobycie nowej wiedzy

Jednak nie mniej ważne dla prowadzących były głosy odnośnie umiejętności miękkich. Studenci wyraźnie wyartykułowali, że zależy im na dobrej atmosferze, poznaniu nowych ludzi i ich perspektywy:

- poznanie perspektywy studentów z innego kraju
- miła atmosfery
- poznanie innych ludzi

Od dzisiejszych warsztatów oczekuję...

Mentimeter

Ankiety na koniec pierwszego dnia warsztatów

Studenci w ankietach, w których mogli sami wpisywać komentarze wpisywali swoje wrażenia w formie „4Ls Retrospective“ (Liked, Learned, Lacked, & Longed For) – co im się podobało, czego się nauczyli, czego im brakowało i czego by chcieli. Odpowiedzi koncentrowały się wokół następujących fraz:

Podobało się:

- Atmosfera - miła, bezstresowa

- Sposób podawania wiedzy / teorii – konkretnie, zwięźle, w ścisłym nawiązaniu do praktyki
- Tematy – ich różnorodność i ilość, tu wymieniane także konkretne bloki i zadania, które szczególnie się podobały
- Współpraca – możliwość pracy w innych grupach niż dotychczas
- Zaangażowanie prowadzących
- Spotkanie z innymi ludźmi

Studenci napisali, że nauczyli się:

- konkretnych zagadnień – np. nowych frazeologizmów i kolokacji, zasad normy edytorskiej, metodę oceny przekładu itd.
- Pracy w zespole

W tym podpunkcie studenci często wymieniali szczegółowo, czego się nauczyli - nowych słów, nieznanymi dotąd pozycjami bibliograficznymi, zasad zapisu zgodnego z normą itp.

Według większości uczestników brakowało czasu. Często w ankietach pojawiało się krótkie, jednowyrazowe stwierdzenie „czas”. Niektórzy dopisywali, że brakowało czasu na głębszą analizę wersji przekładu, na uzupełnienie wszystkich ćwiczeń, przedyskutowanie konkretnych przykładów, dłuższą pracę w parach oraz że brakowało czasu, by poznać bliżej koleżanki i kolegów z zagranicy.

W podpunkcie, czego by chcieli / oczekiwali znalazły się następujące odpowiedzi:

- więcej czasu - na pracę zespołową, omówienie problemów tłumaczeniowych
- większej koncentracji na pojedynczych przykładach
- więcej takich spotkań

Ankiety po drugim dniu warsztatów

Po drugim dniu warsztatów studenci odpowiadali na następujące pytania:

1. W ilu spotkaniach warsztatowych (po pół dnia) chciałbyś/chciałabyś wziąć udział podczas studiów mgr?
2. W której formule wolałbyś/wolałabyś realizować 15 godzin zajęć przekładowych?
3. Który z tematów chciałbyś/chciałabyś jeszcze poćwiczyć/pogłębić?

Na pierwsze pytanie zdecydowana większość odpowiedziała, że chciałaby wziąć udział w 2-4 spotkaniach warsztatowych.

Również zdecydowana większość preferuje formę warsztatów podobnych do tej, którą zaproponowaliśmy w ramach pilotażu.

W trzecim pytaniu odpowiedzi nie były tak jednoznaczne. Większość z zaproponowanych obszarów, oprócz tłumaczenia maszynowego i postędycji, znalazła się w polu zainteresowań studentów. Podpunkt proponujący zgłębienie kolokacji i frazeologizmów otrzymał najwięcej głosów „zdecydowanie chcę pogłębić”. Nikt nie zaznaczył, że nie chce pracować szerzej z tym tematem.

3. W ilu spotkaniach warsztatowych (po pół dnia) chciałbyś/chciałabyś wziąć udział podczas studiów mgr?

[Więcej szczegółów](#)

● w żadnych	0
● od 2 do 4	4
● od 5 do 6	2
● od 7 do 8	1
● jeszcze więcej	1

Pytania

Odpowiedzi 9

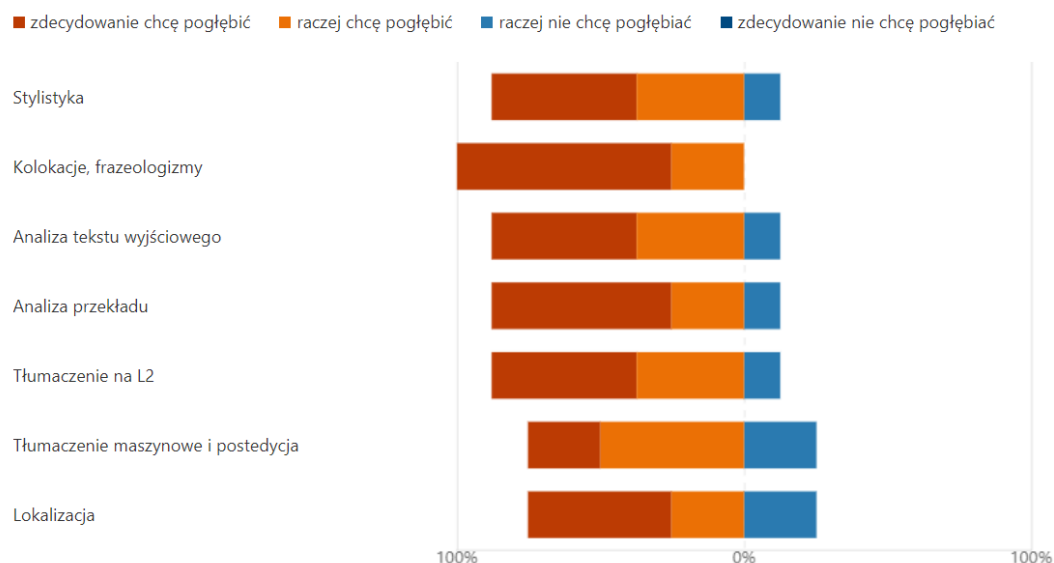
2. W której formule wolałbyś/wolałabyś realizować 15 godzin zajęć przekładowych:

[Więcej szczegółów](#)

● 1,5 h raz na dwa tygodnie	3
● warsztatów w 2 blokach po pó...	4
● ani jedno ani drugie	1

5. Który z tematów chciałabyś/chciałbyś jeszcze poćwiczyć/pogłębić?

[Więcej szczegółów](#)

Wnioski

Wszystkie 3 uniwersytety projektu zaangażowały się w przygotowanie i realizację pilotażu.

Prowadzący mogli praktycznie przećwiczyć podział zadań, komunikację między sobą, pomaganie w zdobywaniu ciekawych materiałów, wspólną pracę nad konkretnymi plikami, wykorzystanie nowych metod nauczania i zastosowanie aplikacji urozmaicających kurs.

Prowadzący mogli również przećwiczyć równoczesne prowadzenie zajęć – możliwości techniczne takiego rozwiązania, etykietę prowadzenia zajęć z drugą osobą.

Prowadzący i uczestnicy dobrze ocenili kolejność proponowanych tematów, która na wzór spirali rozwijała kolejne obszary wiedzy i kompetencje.

Warsztaty dały przedsmak studentom, jak mogą wyglądać zajęcia międzynarodowe.

Pokazały, że ilość kilometrów dzieląca Katowice czy Ostrawę od Skopje nie jest dystansem nie do pokonania.

Wzmocniły poczucie własnej wartości studentów, ponieważ sami doświadczyli, że w innych krajach studenci również znajdują się na etapie uczenia się języka obcego.

Przeprowadzone ćwiczenia były wysoko oceniane przez uczestników.

Niektóre rozwiązania okazały się do przeformułowania, szczególnie ilość czasu na poszczególne zadania.

Model odwróconej klasy okazał się bardzo dobrym rozwiązaniem dla grupy, której poziom jest zróżnicowany. Grupa miała doświadczenie z różnego rodzaju zajęciami tłumaczeniowymi, więc to, co dla jednych było nowością, dla innych było powtórką. Materiały przygotowane przed warsztatami pomogły wyrównać ten poziom tak, że rozpoczynając warsztaty studenci mogli czuć się komfortowo.

Zajęcia w formule międzynarodowej pozwoliły na ćwiczenia przekładowe w różnej kombinacji językowej (z L2 na L1, z L1 na L2, ale również z L3 na L2). Jest to model, który trudno zastosować na tradycyjnie odbywających się na uniwersytecie zajęciach.

W trakcie pilotażowych zajęć okazało się, że więcej czasu potrzeba na początkową integrację grupy. Wystarczający czas na przedstawienie się, powiedzenie kilku słów o sobie, bez presji realizowania napiętego programu, zaprocentował dobrą atmosferą przez wszystkie kolejne dni warsztatów.

Materiały przygotowywane na warsztaty są dostępne cały czas dla studentów. Zostaną one również wykorzystane jako rezultat intelektualny projektu (O6) jako materiały e-learningowe.

Należałoby się zastanowić, czy stacjonarna forma warsztatów tłumaczeniowych lub jeden dzień stacjonarny a drugi dzień online nie pomogłoby rozwiązać jedynego mankamentu warsztatów, który zauważyli zarówno prowadzący, jak i uczestnicy – mianowicie niedostatecznej ilości czasu. Studenci mieli niedosyt zgłębienia przykładów z powodu ograniczonej ilości czasu. Zależało im również na poznaniu kolegów z innego kraju. W stacjonarnej wersji takich zajęć dla osób, którym bardzo zależy, dyskusje można przenieść na przerwy, zyskujemy także dodatkową przestrzeń na integrację podczas przerw i wspólnych posiłków.